

KAREL TICHÝ

HANA HLUŠIČKOVÁ

**KUDY
KRÁČEL
ZLOČIN**

**OČIMA KRIMINALISTY, KTERÝ BYL U TOHO
JONÁK • MRÁZEK • KREJČÍŘ • REDL • SPIS KRAKATICE**

audiolibrix

Karel Tichý – Hana Hlušíčková
Kudy kráčel zločin
Očima kriminalisty, který byl u toho

Sazba: Jan Hána
Obálka: Kamila Flonerová
Odpovědná redaktorka: Iva Chvojková Růžičková
Technický redaktor: Jan Eisler
Tisk: Tiskárny Havlíčkův Brod a. s.

Vydalo nakladatelství Audiolibrix
Makovského 1334/26, Řepy, 163 00 Praha 6
v roce 2023 jako svou 33. publikaci
První vydání

Připomínky: audiolibrix.cz/pripominky
Detail titulu: audiolibrix.cz/kudykracelzlocin
Objednávky knih: audiolibrix.cz/objednavky

Při diskusi o knize použijte hashtag #kudykracelzlocin
Kniha je dostupná také jako audiokniha
na audiolibrix.cz/kudykracelzlocin

České vydání © Audiolibrix s. r. o. 2023
Všechna práva vyhrazena
audiolibrix.cz/nakladatelstvi

Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována
za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem
bez písemného souhlasu vydavatele.

ISBN 978-80-88494-03-4 (hardback)
ISBN 978-80-88494-04-1 (epub)
ISBN 978-80-88494-05-8 (pdf)

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Obsah

Úvod	5
I. Bartolomějská a její legendy	6
1. Bartolomějská. Vytoužená meta mnoha policistů	7
2. Josef Vaňásek, muž v čele legendární „Čtyřky“ a literární předloha rady Vacátka	14
3. „Čtyřka“ za časů pana rady Vaňáska, hříšní viníci města pražského a nejzajímavější případy pana rady	20
4. Příběh o umanutém bolševickém bijci podvratných živlů generálu Cardovi a jeho „Vekslymu“	27
5. Infekce zlem a hlasy ze záhrobí. Případ Hepnarová	31
6. Brutální vražda U Dvou koček. Případ, který šokoval Pražany	37
7. Spartakiádní vrah v ulicích Prahy	43
II. Jak se nám žilo se zločinem na konci osmdesátých a v devadesátých letech	48
1. Veksláci, Tuzex, bony, trestné činy a místa s tím vším související...	49
2. První známý počítačový podvod v televizním přenosu a milionové zisky pro podvodníky	56
3. Arogance syna Milouše Jakeše. Za pár hodin mu spadla brada	61
4. Stírací losy jako fenomén devadesátek a zákulisí podvodu v Loterii Milion	68
5. Aféra Helbig. Jeden z prvních korupčních skandálů po sametové revoluci	72
6. Ivan Jonák, megaloman s touhou rozséváče	79
7. Amnestie Václava Havla. I konání dobra může vést k tragédiím	84
III. Svět podle Mrázka	92
1. Nadace Interpo – navenek bohubilé úmysly, v jádru nekalé záměry	93
2. Smrták s flobertkou. Pokus o nájemnou vraždu Ivana Lhotského	98
3. Po sametové revoluci se v Cukrovarnickém paláci usídlili bankéři, ne všichni ovšem s čistými úmysly	107
4. Boss z veksláckého podsvětí vstupuje na scénu	112
5. A pak přišla ta strašlivá „Kraťasy“	119
6. Organizovaný zločin požírání dětí. Nájemná vražda Petra Šebesty	122
7. Smrt krále podsvětí. Symbol konce jedné éry zločinu	128
IV. Svět podle Krejčíře	132
1. Krejčíř byl grázlík a kšeftař bez skrupulí už jako kluk. V dospělosti pak provozoval zločin bez zábran	133

2. Krejčířovo oblíbené rčení bylo, že na každé prase se už vaří voda. A my jsme hledali, jak Káčka do té vody dostat	139
3. Krejčířova spanilá jízda s vůní benzínu. Neúspěchem se nedal odradit, Čepro bylo příliš lákavé sousto	146
4. Krejčířův druhý, ďábelštější útok na Čepro byl založen na plánu, při němž šlo o životy	153
5. Krejčíř svým skandálním útekem získal titul Objev roku. Jeho jméno totiž většina lidí tehdy slyšela poprvé	160
6. Pod žhavým jihoafrickým sluncem Krejčíř záhy rozjel svůj „byznys“ – obchod s drogami provázený vraždami, únosy, mučením	166
7. Michal Redl a jeho cesta od nemotorného číšníka přes podvodníka po boku mafiána Krejčíře k „nesvéprávnému“ obviněnému	176
8. Spokojený život lobbisty Redla	184
9. Z Redlova bytu na uších: „Žádný strachy, v Praze můžem’...“	189
10. Amnestie Václava Klause z roku 2013	198

V. „Všič“ v kožichu kmotrů, bossů a gangsterů 209

1. Suverén, „mistr slova“, sedmilhář a neuvěřitelný podvodník, to byl ráfek Ruda	210
2. Obratný vyjednaváč a mazaný zákulisní hráč, i to byl Ruda	217
3. Sebevědomím oplývající Ruda žil jako kaskadér, vždy na hraně. Věřil, že mu téměř všechno projde	222
4. Ruda věděl, že jízda na „tygrovi“ je nebezpečná. Domníval se ale, že si ho ochočil	229
5. Ať byl Ruda, jaký byl, nedal se mu upřít smysl pro spravedlnost. Chápal ji ale po svém	236
6. Jakub Konečný, „zlatý hoch“ dvou tváří	242
7. Jakub Konečný ďábelským slibům gangstera Krejčíře dlouho věřil. Pracoval nejen pro něj, ale k jeho smůle i pro policii	248
8. Sám sebe přesvědčoval, že je pro Krejčíře nepostradatelný. Pak Jakub zmizel beze stopy...	252
9. Tarek Bechara, dítě štěstěny?	256
10. Ráfek Indián a Káčkovy ďábelské plány	262
11. Bechara jako klíčový svědek proti Krejčířovi	270
12. Prezidentské milosti Miloše Zemana	277

Epilog 287

Pomníčky – to jsou případy neobjasněných vražd a záhadných zmizení z devadesátek a z prvních let nového tisíciletí	288
--	-----

Místo doslovu 312

Když můžu, tak musím. To je naplnění policejního hesla Pomáhat a chránit	313
--	-----

Úvod

Ulicemi měst, osudy rodin, očima a rukama policistů. Ano, i tudy kráčel zločin, který je v našem podání na hony vzdálený fiktivní tvorbě televizních stanic. V případě cyklu, s nímž jsme začali v lednu 2022 na stránkách PrahaIN.cz a který byl inspirací k této knize, totiž bylo všechno skutečné.

Bohužel.

Diváci bývají zvyklí na šťastný konec. Na fakt, že dvě střely do hrudi se dají snadno přežít, že klasický policista dokáže i bez čichu odhalit pachové stopy a jen tak mimoděk sešít tržnou ránu skrz sternum krvácejícího.

Jenomže tak to není.

Autoři knihy Karel Tichý a Hana Hlušičková ve svých textech nabízejí syrový pohled na surovou kriminalitu. Jejich články nejsou plné útěchy, jásoty z výsledků a sladkých pocitů zadostiučinění. Jsou plné pravdy a realit. Tedy faktorů, jež musím postavit nad všechno ostatní.

Cyklus *Kudy kráčel zločin* získal za ten necelý rok a půl na oblibě jak mezi čtenáři, tak mezi některými protagonisty. Nestává se často, aby se v diskusích pod materiály objevovala svědectví těch, „kteří u toho byli“.

Věřím, že i vás pohltní nemaskovaný pohled na případy, u kterých Karel Tichý přímo byl, nebo je spolu s Hanou Hlušičkovou a Jiřinou Hofmanovou, jež se podílela na napsání tří příběhů v první kapitole, vybral z bohaté minulosti českého zločinu jako příznačné pro určité období našich nedávných dějin. Tak, jako se to stalo mně.

Jan Holoubek, PrahaIN.cz, šéfredaktor

I.

BARTOLOMĚJSKÁ A JEJÍ LEGENDY

Snem každého policajta, když jsem začínal, bylo dostat se do Bartolomějské, důvěrně nazývané Barták. Ulice je totiž proslulá tím, že zde najdeme několik budov sloužících policii, a to už od dob brilantního prvorepublikového kriminalisty Josefa Vaňáska, předlohy literární postavy pana rady Vacátka ze „Čtyřky“, který byl pro mě klukovským vzorem. Chodily tudy také dnes už legendy naší novodobé kriminalistiky – Jaroslav Zahrádka nebo Jiří Markovič. O jejich velkých případech jsem jako „ucho“ slýchal od svých zkušenějších kolegů, z nichž někteří sloužili u policie i dvacet let, když jsem v roce 1983 nastoupil na místní oddělení Veřejné bezpečnosti na Praze 7, což je nedaleko místa, kde spáchala hrůzný čin Olga Hepnarová.

1. BARTOLOMĚJSKÁ. VYTOUŽENÁ META MNOHA POLICISTŮ

Úzká křivolaká ulice, připomínající středověké uličky. Ať do ní vcházíte z horního či dolního konce, možná pocítíte náhle chlad a začne na vás dotírat vlhkost vzlínající ze zdí. Fantazie začne pracovat. Ve stinných koutech zahlédnete koutkem oka vznášející se mozkomory. Snad tu přežívají z dob minulých, kdy sloužili nejprve gestapu a poté Státní bezpečnosti. Tehdy ze zatčených vysávali pocit naděje a přiváděli je k zoufalství. Pro mnoho policistů však představuje Bartolomějská vytouženou metu, po jejímž dosažení ale někdy přichází hořkost. Ti z nás, co jsme pracovali na pražské kriminálce a krátce po listopadu 1989 odtud odešli na „barák“ v Kongresovce, vzpomínají hlavně na ty veselejší příhody.

Atmosféra ulice je ovlivněná tím, že domy kopírují původní trasu středověké ulice, která vznikla ve 13. století, kdy se jmenovala Benátská, a to podle veřejného domu zvaného Benátky, za husitství v Jeruzalémě, potom Horní Konviktská a nakonec od poloviny 18. století Bartolomějská. Téměř v každé z budov, více či méně opravených, sídlí dnes nějaké oddělení policie.

Není to na první pohled zřejmé, ale Bartolomějská se souběžnou ulicí Konviktskou jsou přes vnitrobloky propojené. Z Bartolomějské se lze průchodem přes dvůr dostat do Konviktské 14, v níž ještě nedávno sídlil Odbor vyšetřování Veřejné bezpečnosti Praha-město, kde Jaroslav Zahrádka vyslychal i masovou vražedkyni Olgu Hepnarovou. A další průchod vede přes dvůr do Konviktské 18, kde bylo oddělení pražské hospodářské kriminálky. Odtud soudruh náčelník major Dojcsan, bývalý politruk, vyjížděl „carevnou“ na důležitá jednání... na

Perštýn. Jeho totální neschopnost naštěstí vyvažoval vedoucí oddělení major Salač. Přesvědčený komunista, ale jinak super chlap. Odborník, kriminalista a policajt každým coulem.

Jedna z památných scének se přihodila už za polistopadového šéfa oddělení Ládi Nikla, za něhož se řešilo rozmáhající se pašování a prodej padělků značkového zboží, organizované rozsáhlou skupinou pachatelů. Akce byla spuštěna v okamžiku, kdy byla získána informace, kde dojde k předání peněz. Bylo to tehdy v jednom bytě na sídlišti Černý Most. Kriminalisté s příkazem k domovní prohlídce od prokurátora a se zatykačem na konkrétní osoby obsadili vytipovaný byt a čekali na kurýry s penězi. Ale jaké bylo jejich překvapení, když kromě tří Vietnamců a dvou Čechů do bytu vešel s širokým úsměvem na rtech a slovy „tág su tů“ asi dvoumetrový černočerný habán se dvěma taškami peněz. Byl to syn krále jedné africké země. Při zatykání došlo k úsměvnému zádrhelu. Jeden z kolegů, vzrůstem zapadající mezi Vietnamce, chytil policejním chvatem jednoho z nich a chtěl mu trochu „ukázat“, jak jsme zlí. Cloumal s ním, ale nějak s ním nedokázal praštit o zem. Po několika marných pokusech, kdy si Láďa Nikl, jak se později přiznal, už myslel, že narazil na mistra v judu, všiml, že Vietnamec má přes rameno kabelu a ta se mu zachytila za kliku u dveří...

Stigmata ulice – c. a k. policie, gestapo i Státní bezpečnost

Vraťme se ale do Bartolomějské. Putování začneme klasicky, vzestupně podle čísel. Masivní budova v Bartolomějské 2, kterou tvoří trojkřídlý trakt, má vstupy i z Národní 13, bývalé Ferdinandovy třídy, a z ulice Karoliny Světlé 2, bývalé Poštovské. V pozdně klasicistním objektu, který procházel od padesátých let 20. století výraznou přestavbou dispozice, bývalo od poloviny 19. století policejní ředitelství, což připomíná

znak s dvouocasým lvem s korunkou v atikovém štítu nad bočním vchodem z ulice Karoliny Světlé. Fasáda křídla zalámujícího se do ulice Bartolomějské je vzhledem ke spádu terénu čtyřpatrová, s masivní bosáží přes dvě spodní podlaží. Dnes je v budově hotel s hlavním vstupem z Národní třídy.

Objekt v Bartolomějské 9a, který patří do rozsáhlého areálu konviktu, vymezeného na severu Konviktskou, je důležitější z historického než architektonického hlediska. Za protektorátu dům zabavilo gestapo, které v něm zřídilo cely. V roce 1949 byl konvent-útulek zabrán Státní bezpečností, která ho rovněž využívala k věznění zadržených. Jen připomeňme, že ve středověku byl na tomto místě veřejný dům zvaný Benátky, přeměněný za panování Karla IV. Janem Milíčem z Kroměříže na „Jeruzalém“ pro kající se padlé ženy. Po polovině 17. století připadlo městiště jezuitům, kteří zde postavili konvent s kostelem, jenž po zrušení řádu jezuitů přešel do majetku státu. Po polovině 19. století byl pak objekt u kostela sv. Bartoloměje přestavován pro kongregaci šedých sester, jež se staraly o nemocné a působily i v nemocnicích; jeptišky se sem po roce 1990 vrátily.

Kriminalistický ústav pomáhá usvědčit pachatele už 65 let

Naproti kostelu sv. Bartoloměje najdeme na adrese Bartolomějská 12 areál budov patřících Kriminalistickému ústavu. Jako samostatný útvar vznikl Kriminalistický ústav 12. prosince 1958, a je tak jedním z nejstarších vysoce odborných policejních útvarů s celostátní působností. Specializuje se na výkon kriminalisticko-technické a expertizní činnosti v oborech elektrotechnika, chemie, kriminalistika, písmoznalectví a strojírenství. Takže suma sumárum se zabývá zkoumáním v pěti oborech a 19 odvětvích kriminalistiky. Kriminalisté při své práci využívají množství pomůcek a přístrojů, bohužel ale

nemají ve své výbavě lotroskop nebo slídivé kukátko. Nicméně mají různé jiné obdivuhodné vynálezy, které pomohou usvědčit pachatele. Měli tu mj. v přízemí budovy také detektor lži, na němž byl vyslýchán Ludvík Černý, doživotně odsouzený zločinec z kauzy tzv. orlických vražd. Dnes je tento polygraf umístěn v expozici Muzea Policie České republiky na Karlově.

U Kriminálního ústavu je třeba zmínit dva z milníků týkajících se kriminalistické biologie, a to analýzy DNA. V roce 1992 byl vyškolen v analýze DNA první český policista, pracovník Kriminálního ústavu RNDr. Jaroslav Brouček. Druhým milníkem je rok 2002, kdy se na Kriminálním ústavu začala systematicky plnit Národní databáze DNA.

Připomeňme si alespoň dvě mediálně zajímavé kauzy, k jejichž vyřešení pracovníci Kriminálního ústavu svými znaleckými posudky přispěli. První se týká relikviáře sv. Maura, což je cenná románská památka z počátku 13. století s kosterními ostatky sv. Jana Křtitele, sv. Maura, sv. Apolináře a sv. Timoteje. Dekorace relikviáře tvoří soubor dvanácti reliéfů, čtrnácti sošek z pozlaceného stříbra, drahé kameny, polodrahokamy, antické gemy, filigrány a emaily. Jedná se o výjimečnou zlatnickou památku, co do hodnoty srovnatelnou s korunovačními klenoty.

Napínavý příběh relikviáře začal v červnu 1984, kdy byl kontaktován československý velvyslanec ve Vídni jistým Američanem. Prezentoval mu historku o mimořádně cenné starožitnosti, která byla na českém území ukryta na konci druhé světové války. Požádal o její legální vyzvednutí, aby mohl blíže neznámou památku odkoupit. Zatímco byla vedena zdoluhavá jednání, snažili se pracovníci tehdejší Federální kriminální ústředny přijít na to, o jakou starožitnost by vlastně mělo jít. Nebyli si však jistí, co vlastně hledají, ani kde to mají hledat. Díky několika indiciím se kriminalistickému týmu pod vedením Františka Maryšky nakonec podařilo vyti-

povat, o co by mohlo jít, a stopy je přivedly do areálu zámku a hradu Bečov nad Teplou, který před válkou patřil rodu Beaufort-Spontinů. Začali tedy prohledávat celý areál a 5. listopadu 1985 našli v zásypu pod podlahou hradní kaple relikviář sv. Maura. Jeho vypátrání se považuje za jeden z největších nálezů 20. století v tehdejší Československu. Podařilo se také objasnit cestu relikviáře, jenž byl vyroben na zakázku řádu benediktinů, do Bečova nad Teplou, respektive do vlastnictví rodu Beaufort-Spontinů. Za druhé světové války Beaufortové kolaborovali s nacisty, a proto museli po vydání tzv. Benešových dekretů opustit republiku. Při rychlém odsunu ukryli relikviář pod podlahu hradní kaple, a tak na dalších 40 let nebylo po památce ani vidu, ani slechu. Restaurátorské práce poničeného relikviáře mohly začít až v roce 1991, po vyjasnění majetkových a vlastnických vztahů. Po téměř 11 let trvajících práci expertů Kriminálního ústavu, památkářů a restaurátorů mohl být v květnu 2002 relikviář sv. Maura, který byl v roce 1995 prohlášen za národní kulturní památku, v Bečově vystaven.

Druhou kauzou je analýza tzv. zvacích dopisů. Proč množné číslo? Byly totiž k překvapení mnohých dva, jak se ukázalo v roce 1992. Celou dobu okupace naší země „spřátelenými“ vojsky se spekulovalo o tom, kdo (a zdali vůbec) je k nám pozval. Kdo tedy zvací dopisy napsal a podepsal? Odpovědi na tyto otázky přinesl rok 1992, kdy Boris Jelcin poskytl Václavu Havlovi kopii tzv. zvacího dopisu. Za posledními řádky rusky psaného textu bylo dobře čitelných pět podpisů: Alojz Indra, Drahomír Kolder, Antonín Kapek, Oldřich Švestka a Vasil Biľak. Hned od začátku bylo jasné, že k objasnění pravosti dopisu budou muset přispět kriminalisté, neboť například Biľak svůj podpis na „zvacím dopisu“ popřel. V tuto chvíli se obrátili zástupci prokuratury na Kriminální ústav, konkrétně na tehdejšího zástupce ředitele Jana Hlaváčka.

K nezpochybnitelnému závěru však mohlo vést jen prozkoumání originálu. Jak se dalo čekat, tak ruská strana ho odmítla třeba i jen zapůjčit, nicméně souhlasila se zkoumáním dokumentu v Moskvě. Dva vyšetřovatelé se třemi experty Kriminalistického ústavu – písmoznalcem, expertem na kriminalistickou fotografii a videodokumentaristou – spolu s prokurátorem tedy odletěli do Moskvy. Vezli si s sebou nejen dostatek srovnávacích vzorků, tedy rukopisů inkriminovaných osob, včetně jejich podpisů, ale i nezbytnou přístrojovou techniku a materiály k expertiznímu zkoumání a dokumentaci. V deskách, které odborníci na místě obdrželi, byl kromě „zvacího dopisu“ ještě jeden dopis psaný česky na psacím stroji a podepsaný Antonínem Kapkem, vedoucím tajemníkem pražské organizace KSČ. Dopisy napsané na papíru formátu A4 byly nadvkrát přeloženy, z čehož lze usuzovat, že byly transportovány v dopisních obálkách formátu A6. Obálky však ke zkoumání předloženy nebyly. Pro zajímavost: List Kapkova osobního dopisu byl vytržen z bloku. Z toho lze zase usuzovat, že byl psán ve spěchu někdy v průběhu schůzek na Slovensku na jaře 1968.

Expertí svou práci dokumentovali fotograficky i na videozáznam – v dokumentu uloženém v archivu Kriminalistického ústavu je tak zachycena unikátní sekvence hodnocení závěrů písmoznalců. Zachycení dokumentace na kameru měl na starosti Milan Cikán. Právě on se již dříve podílel na vypracování metodiky využívání videotechniky v kriminalistické praxi. Z porovnání podpisů pod oběma tzv. zvacími dopisy se vzorky písemností dovezenými z Prahy naprosto jednoznačně vyplynulo, že podpisy všech signatářů jsou pravé a také listiny jsou původní. Znalecký posudek z oboru kriminalistické techniky v trestní věci proti obviněnému Vasilu Biľakovi byl vypracovaný už v laboratořích Kriminalistického ústavu. Jednoznačně potvrdil pravost podpisů pětice tehdej-

ších politických osobností pod „zvacími dopisy“. Tedy i Vasilu Biřaka. Ani jeden z pětice normalizačních politiků však nestanul za zradu před soudem.

A zlatá dvacátá léta na konec

Majestátní budova na nároží dvou známých ulic – Bartolomějské a Na Perštýně – má vstupy jednak z Bartolomějské 14, jednak z ulice Na Perštýně 11. Původně kancelářský, spolkový a obytný dům čp. 347/I, postavený podle projektu architekta kotěrovské generace Aloise Dryáka v letech 1920–22 v kubistickém stylu, patří policii od roku 1948, kdy ho zabavila a stavebně pro své účely upravila Veřejná bezpečnost. V interiéru se nicméně ještě sporadicky zachovaly původní detaily a i z vnějšku dům, hlavně z ulice Na Perštýně, upomíná na dvacátá léta. A že jsme vynechali budovy policie v Bartolomějské 4 čili slavnou „Čtyřku“ a také v Bartolomějské 5 a 7? Bez obav! I k nim se dostaneme.

Milníky kriminalistické genetiky

Konec 19. století: Gregor Johann Mendel popsal modely dědičnosti u rostliny hrachu (Mendelovy zákony dědičnosti).

Rok 1901: podařilo se rozlišit lidskou a zvířecí krev.

Rok 1906: poprvé bylo použito slovo genetiky pro obor, který studuje zákonitosti přenosu vlastností z rodičů na jejich potomky.

Rok 1907: objeven základní systém krevních skupinových vlastností ABO.

Rok 1953: v časopise Nature publikoval James D. Watson a Francis Crick trojrozměrný model struktury kyseliny dezoxiribonukleové – DNA.

Rok 1986: první úspěšné využití genetiky při objasnění dvou brutálních sexuálních vražd dívek ve Velké Británii, usvědčení pachatele a očistění podezřelého, mentálně zaostalého mladíka.

Rok 1944: v Anglii byl přijat zvláštní zákon, který umožnil založení a fungování první národní databáze DNA.

Rok 1990: první využití analýzy DNA v kriminalistice na území České republiky při objasnění sexuálně motivované vraždy studentky. Pachatel Milan Lubas, jenž měl stejnou krevní skupinu jako oběť, byl usvědčen na základě analýzy DNA, kterou provedl vedoucí katedry genetiky a molekulární chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, doc. Vladimír Ferák.

Rok 2002: začátek systematického plnění Národní databáze DNA v Kriminalistickém ústavu.

Rok 2003: poprvé byl pachatel pokusu o znásilnění na základě analýzy DNA usvědčen z dalších dvou dokonaných případů znásilnění.

2. JOSEF VAŇÁSEK, MUŽ V ČELE LEGENDÁRNÍ „ČTYŘKY“ A LITERÁRNÍ PŘEDLOHA RADY VACÁTKA

I dnes bychom Josefa Vaňáska považovali za brilantního policistu. Postavou vysoký, mohutný muž s pronikavými očima a ježatým knírem pod nosem. Vzdělaný, schopný a chytrý. Měl nezlomnou vůli, mimořádné kriminalistické znalosti a na místě činu ho silně vyvinutá intuice a bystrý úsudek nikdy nezklamaly. Vypracoval se z praktikanta na šéfa pražské kriminální policie a u policie sloužil čtyřiatřicet let, od roku 1904 do roku 1938, z toho třináct let vedl mordpartu. Byl přísný nejen ke svým podřízeným, ale i sám k sobě. A uměl pořádně zařvat, až se v oknech třásly tabulky, pokud mu něco nesedělo.

Samotný život Josefa Vaňáska je příkladem neobyčejného vzestupu podpořeného inteligencí, talentem a pílí. Narodil se 1. listopadu 1877 v Holešovicích do rodiny poštovního zřízení. Na základní škole exceloval. To už rodina bydlela na Smíchově, kde strávil podstatnou část svého života. Posléze absolvoval malostranské gymnázium a poté vystudoval práva na české Karlo-Ferdinandově univerzitě. Titul doktora práv získal v roce 1904.

K policii – tehdy ovšem rakouské čili císařsko-královské – nastoupil 15. října 1904 jako praktikant a od začátku pltil za jednoho z nejbystřejších podřízených uznávaného dvorního rady Václava Oliče, jenž tehdy pražské vyšetřovatele vedl. Záhy se také projevil další Vaňáskův talent, a to vynikající paměť. Národní politika o něm napsala: „Měl až fantastickou paměť a při vracení ke starým událostem vybavil si okamžitě i nejmenší podrobnosti.“

Na rozdíl od rady Vacátka, o jehož manželce padla v celém televizním seriálu jen jediná věta, byl Josef Vaňásek šťastně ženatý. Ženil se v jednatřiceti letech v bazilice sv. Jakuba Většího na Starém Městě. Originální je datum sňatku – 29. února – 1908. Jeho ženou se stala Pavla Zimmermannová, která rozhodně nebyla v té době žádná naivní dívenka, ale zralá žena, o pár měsíců starší než on, rozhodnutá pečovat o blaho svého muže pevnou rukou. Manželům se narodily dvě děti, Adéla roku 1909 a o tři roky později Josef. Tehdy byl pouhým c. k. policejním praktikantem a svou úspěšnou kariéru mohl zahájit až po vzniku nové republiky v roce 1918.

Pracoval na „Čtyřce“ čili IV. bezpečnostním oddělení, původně IV. departmentu za Rakouska-Uherska, pověřeném všeobecnou agendou veřejné bezpečnosti, které sídlilo v budově orientované vchodem do Bartolomějské 314/4. Dům náležel do komplexu objektů, v němž bylo i pražské policejní ředitelství na adrese Bartolomějská 2. My tento dům dobře

známe z televizních seriálů a filmů jako pracoviště nejvýznamnějších českých kriminalistů, tedy policejního rady Vacátka a politicky uvědomělého Jana Zemana.

Na začátku první světové války byl Vaňásek jako exponent policejní služby povolán do Plzně, kde v květnu 1917 vyšetřoval výbuch v muniční továrně v Bolevci, při němž zahynulo 200 lidí. Nepodleh nátlaku vídeňského ministerstva a prokázal, že bolevecká katastrofa nebyla způsobena sabotáží. Tím zachránil desítky nevinných lidí před uvězněním a skupinu obviněných před smrtí. Po válce se Vaňásek vrátil do Prahy a začal pracovat na „Čtyřce“ jako šéf železničního oddělení, které po roce 1918 řešilo krádeže a podvody na železnicích na celém území republiky. Pro svoje mimořádné schopnosti byl 26. července 1923 jmenován vrchním policejním radou a stal se zástupcem přednosta bezpečnostního oddělení, legendárního vládního rady Josefa Knotka. Když v roce 1930 odešel JUDr. Josef Knotek do výslužby, stal se jako vládní rada přednostou IV. bezpečnostního oddělení.

„I sebemenší nitka může vést k celému klubíčku,“ říkával

Josef Vaňásek byl na místě činu pokaždé mezi prvními, ačkoli se to nepovažovalo v případě šéfa pražské kriminálky za bezpodmínečně nutné. Říkával: „Musím jít za vším a zjistit všechno, je to moje povinnost vůči veřejnosti. I sebemenší nitka může vést k celému klubíčku.“ Několikrát během třicátých let také zvrátil svým úsudkem, pozorovacím talentem a odhadem lidských vlastností názor podřízených i další směr vyšetřování.

Vedl si s pečlivostí sobě vlastní archiv, kde měl fotografie z jednotlivých případů. Ty pak následně vložil do obálek. Později jeho vnuk vzpomínal, že: „Na obálce bylo vždy napsáno, co se stalo, kdo to vyšetřuje, a dvě cesty, jimiž by se mělo

jít. Jedna z nich byla přes galerku, druhá cesta bývala přes právě propuštěné z vězení. Tam získával nejvíc informací.“

Pan rada měl také vrozený psychologický talent, který se uplatňoval při jeho z dnešního pohledu poněkud zvláštních metodách vyšetřování. Zpravidla si pozval delikventa k sobě na „Čtyřku“, posadil ho před zrcadlo, které mělo pohnout jeho svědomím, a poručil mu přinést jídlo, pití a cigára. Pak laskavě pronesl: „Tak, a teď to vysyp!“ Kupodivu se mu tahle metoda mnohokrát osvědčila.

Josef Vaňásek byl profesionál každým coulem – pokud mu to okolnosti dovolily, vždy navštívil místo činu a stanovoval postupy policejní práce, zřídkakdy pracoval od stolu. Také dovedl na rozdíl od svého předchůdce komunikovat s novináři. Je znám snímek z ohledání místa činu, na němž rada Knotek stojí příznačně zády, jeho nástupce Vaňásek však čelem k fotografovi z novin.

Pan rada předběhl svou dobu – byl prototypem moderního policisty, který se nebrání žádným vyšetřovacím metodám vedoucím k odhalení a dopadení zločince. Nebránil se ani alternativním přístupům, jako byla spolupráce s tehdy věhlasnou grafoložkou Dolfinou Poppée. Navíc se angažoval v boji proti drogám, který se u nás po celou dobu první republiky hluboce podceňoval. Jeho zásluhou byla v září 1928 u policejního ředitelství zřízena Ústředna pro potírání nelegálního obchodu s omamnými jedy. Díky němu byl také například zaveden mezinárodní systém evidence kriminálních světooběžníků.

Vedle toho, že zastával v letech 1930–1938 úřad šéfa kriminální ústředny, byl také šéfem oddělení pro potírání obchodu omamnými jedy, obchodu se ženami a dětmi a potírání penězokazectví. Pravidelně se jako vynikající odborník účastnil mezinárodních kongresů, které se konaly v řadě evropských metropolí. Od roku 1930 působil jako oficiální

zástupce Československa v Mezinárodní kriminálně policejní komisi se sídlem ve Vídni.

Oddaný práci až do posledních dnů

Šéf pražské kriminální policie vládní rada Josef Vaňásek podlehl zákeřné nemoci téměř uprostřed práce, 8. února 1938. Přestože trpěl velkými bolestmi, 4. února ještě pracoval. Záhy se jeho zdravotní stav prudce zhoršil, takže mu na klinice profesora Prusíka musela být provedena krevní transfúze. Po ní upadl do agonie a o den později v půl jedenácté večer zemřel. Bylo mu pouhých šedesát let. Udolala ho rakovina jater a žlučníku. Sám Vaňásek o svém beznadějném zdravotním stavu podle všeho nevěděl. Bolesti považoval za důsledek před nedávnum překonané otravy masem (pravděpodobně

Vládní rada Josef Vaňásek zemřel.

B.-j. — Praha, 9. února.

Včera po 22. hodině zemřel šéf pražské kriminální policie vládní rada Josef Vaňásek. Podle zákeřné choroby téměř uprostřed práce. Marně odolával svou nozomnou vání. Několikrát byl odnesen v mlčoběch z kanceláře, a když se opět částečně pozdravil, vrátil se tam zpět přes zákaz lékaře. Byl typickým mužem práce, pro něž práce byla rozplynění.

Narodil se 1. listopadu roku 1877 v Praze. Vystudoval gymnasium a práva na Karlově univerzitě. Po studiu vstoupil do policejní služby a již za války byl poročen odpovědnou službou — vedením tajné služby ve škodových záležitostech. Tehdy mu připadl obšírný úkol vyšetřování strašlivého výbuchu v munitní továrně v Bolevci v květnu roku 1917. Svým rozmyslným zásahem a opřením se názoru, že jde o sabotáž, usetřil mnoho nevinných lidí od krutého trestu provazem.

Po válce byl opět povolán do Prahy a v roce 1920 byl mu svěřeno po vládním radovi Josefu Knotkovi odpovědný úřad šéfa kriminální ústředny. Kromě toho byl šéfem oddělení pro potravní obchodu omamnými jody, obchodu ženami a dětmi a potravní penzioskazectví.

Zúčastnil se jako vynikající odborník mnoha mezinárodních kongresů v Římě, Madridě, Kodani, Antverpách, Berlíně, Vídni, Bělehradě a loni byl v Londýně jmenován viceprezidentem mezinárodní kriminální policejní komise.

Tak jako sám dovedl být přisný sám k sobě, byl přisný také k svým podřízeným. Jeho přímost však byla spravedlivá a byla naplněna dobrotou srdce.

Jako policista byl významným zjevem, který měl rychlý a správný úsudek. Jeho kombinace a diagnózy případů ukázaly se vždy být správnými.

V řadě těch, odkud nenávrtné odešel, zeje mezera, která bude jen těžko znovu vyplněna.

Přesvědčuje o tom statistika osob, které v plné důvěře používají dopravních prostředků el. drah, ať jsou to již elektrický autobus, trolejbusy nebo lanová dráha. Tak v letošním lednu bylo dopraveno o 9.50% více osob el. drahami než v téže době loňského roku.

Největší poměrný přírůstek jeví se opět u zlevněných zpátečních jízdenek (+17.4%), dále pak u denních jízdenek (+9.96%) a u levnějších druhů předplatních lístků (+7.39%). Z celkového počtu dopravených osob připadá 54.8% na denní jízdenky, 30.3% na předplatní lístky, 10.9% na zlevněné jízdenky zpáteční, 4% pak na ostatní druhy. — Počet ujetých vozových km stoupl úměrně se frekvencí a to o 9.38%.

Počet osob dopravovaných autobusy byl v lednu o 5.73% vyšší ve srovnání s lednem 1937, při čemž se počet ujetých voz. km o 2.3% zmenšil. Sazební změny, které vstoupily dne 1. ledna t. r. v platnost, měly za následek přesun z blokových a normálních jízdenek, jednak ve prospěch nově zavedených zpátečních jízdenek za Kč 1 a Kč 1.50, jednak ve prospěch předplatních lístků. Z celkového přepravního výkonu bylo dopraveno 87.2% na normální jízdenky, 5.6% na zlevněné jízdenky zpáteční, 5.8% na předplatní lístky a 1.8% na jízdenky blokové. Frekvence na trolejbusové trati a na lanové dráze vykazují v lednu rovněž lepší výsledky.

Na jízdenky bylo 15,442,590 osob, tedy (+10.44%), na předplatí tedy více o 462,511 osoby, tedy více o 22,162,922 v lednu 1937.

Autobusy bylo do 2,069,670 osob, tedy (+1.43%), na předplatí tedy více o 89,566 osob dy tudíž 2,191,662 osob (+5.73%) než v lo

Lanová dráha na E osob, tedy více o 1113 loni. Trolejbus bylo pos osobami, t. j. více o 82 ujetlo 10,878 voz. km, tes (+5.83%) a spotřebováno Na všech dopravních pr autobusech, trolejbusoch v lednu dopraveno celkem více o 2,069,627 osob (+1937.

Za loupež

Dnes v 7 hodin byl 23letý výpomocný děl ce St. John, který bi porotou odsouzen pi k trestu smrti.

V těžkém podezření.

Obviněn z vraždy několika

Antverpy, 9. února. V Antverpách byl zatčen 23letý Edmund Bru, který jest obviněn z vraždy několika mladých dívek. Zdá se, že také jeho man-

želka jest spolvinnicí. Policie vyšetřuje nys v okolí Antverp, jede v Bruselu.

OSUDY A ZLOČINY

botulotoxinem). Také tehdy mu šlo o život, avšak díky své robustní tělesné konstituci prudkou otravu překonal. Jeho zdravotní stav mohla zhoršit i stresová zátěž, způsobená politickou situací a vzrůstající troufalostí nacistů, kteří pochodovali Evropou. Soudil, že pokud Němci obsadí i Československo, zatčení gestapem neunikne.

Národní listy v nekrologu napsaly: „Marně odolával svou nezlomnou vůlí. Několikrát byl odnesen v mdlobách z kanceláře, a když se opět částečně pozdravil, vracel se tam zpět přes zákaz lékaře. Byl typickým mužem práce, pro nějž práce byla rozptýlením.“ Vaňásek je pochovaný na pražských Malvazinkách vedle spisovatele Jakuba Arbese. Od roku 2006 se u jeho hrobu pravidelně koná pietní akt, který organizují zastupci Národní protidrogové centrály a Spolek policejní historie a prevence.

Pane rado, co vy na to?

Mnohého z nás asi napadne, jak by pan rada Vaňásek obstál u dnešní policie a nad čím by se pozastavil. Popustíme uzdu fantazii a trochu pana radu, který byl svými vyšetřovacími metodami jakýmsi předobrazem moderního policisty, vyzpovídáme... Co by se mu asi tak nelíbilo na současných poměrech u policie? Podivil by se určitě tomu, že ve vedoucích funkcích dnes už nejsou policisté, ale spíše manažeři, kterým není vlastní policejní rutina. Zarazil by se nad tím, že nejsou porady, ale brífinky, při nichž se běžně používají anglické termíny. Vzpomněl by si přitom určitě na své začátky, kolik námahy policistům dalo, aby přestali používat německé odborné výrazy a nahradili je českými. Kroutil by hlavou nad tím, že kriminalisté se také už nepotkávají osobně na ranní poradě u hrnku silného kafe, aby v diskusích tříbili názory a předkládali argumenty, ale zapínají počítač a mluví spolu jen po Skypu.

Co by asi pana radu překvapilo, možná i příjemně, to jsou ženy na vedoucích pozicích u policie. Po celou první republiku se ženy totiž objevovaly u policie jen v administrativě jako písárky a sekretářky. V Národní politice se ale už v roce 1906 psalo, že v Berlíně je na policejním ředitelství žena ve funkci přednostky mravnostního oddělení. V Londýně zase pracovaly ženy jako dopravní policistky a Scotland Yard měl ve svých řadách v roce 1937 na 80 policistek, musely ovšem zůstat svobodné.

Laskavé čtenáře, kteří zde postrádají povídání o „Čtyřce“ jako takové, její činnosti a o kriminálních případech pana rady Vaňáska, už nebudeme napínat a na následujících stranách se konečně dočkají.

3. „ČTYŘKA“ ZA ČASŮ PANA RADY VAŇÁSKA, HRÍŠNÍ VINÍCI MĚSTA PRAŽSKÉHO A NEJZAJÍMAVĚJŠÍ PŘÍPADY PANA RADY

Jak je to v té staropražské písničce? „Dejte jim zahrát, pane inšpektóre, už jsou zase u vás na ‚Čtyřce‘ a za chvíli přišijou jim číslo na mundúr, šedivej, plesnivej, špinavej... Vy přeci musíte vědět, jak to doopravdy je, za ten čas, co s náma decháte.“ Ano, pana radu Vaňáska měla pražská galerka ve velké úctě. Vydejme se tedy v jeho stopách a připomeňme si pár příběhů z prostředí prvorepublikové Prahy.

Po vyhlášení samostatné Republiky československé přešlo policejní ředitelství v Praze do služeb československého státu. Nejdříve jako úřad ve správě Národního výboru, poté bylo podřízeno jednak ministerstvu vnitra, jednak Zemské politické správě v Čechách. Prvním policejním ředitelem se stal

již 30. října 1918 Richard Bienert, který za války úzce spolupracoval s domácím protirakouským odbojem, tzv. Maffii. Jako policejní prezident (od roku 1920) provedl reorganizaci pražského policejního sboru a díky němu měla mladá republika jeden z nejlépe fungujících policejních sborů v Evropě i na světě. Za jeho působení se zvýšila prestiž policie, zároveň byl znám sociálním cítěním i charismatem.

Od dvouhlavé orlice pod záštitu českého dvouocasého lva

Místo čtyř oddělení policejního ředitelství v době Rakouska-Uherska vznikl za první republiky větší počet samostatných odborných oddělení. Místo bývalého I. departmentu byla zřízena dvě oddělení, a to tiskové, spolkové a divadelní a oddělení hudební. II. department se rozdělil na čtyři oddělení, k nimž patřilo oddělení dopravní, oddělení pro zbrojní pasy, úřadovna pro potírání lichvy a oddělení pořiční policie. Místo III. departmentu vznikl ústřední přihlašovací úřad a pasové oddělení. A konečně místo IV. departmentu vzniklo bezpečnostní oddělení, které bylo pověřeno všeobecnou agendou veřejné bezpečnosti. Již počátkem dvacátých let se skládalo z několika oddělení s úzce vymezenou kompetencí: oddělení železniční, oddělení poštovní, oddělení mravnostní (stíhání obchodu se ženami a dětmi, obchodu s narkotiky, kuplířství, tuláctví, pornografie), evidenční oddělení, oddělení krádeží, korespondenční oddělení, oddělení pro stíhání kapesních zlodějů, oddělení pro stíhání padělatelů platidel, šeků a cenných papírů, zjišťovací úřad (mj. vedl úřední sbírku fotografií a daktyloskopickou sbírku pro celé území republiky), trestní rejstřík, oddělení pro ztráty a nálezy, oddělení pro správu policejních věznic. Spravovalo i stanici policejních psů a redakce policejních tisků (Policejní oznamovatel vycházel 3× týdně pro obvod zemské správy politické v Čechách

a Ústřední policejní věstník, vydávaný jednou týdně pro celé území Československé republiky).

Workoholik ze „Čtyřky“ jako postrach zlodějů a podvodníků

Na „Čtyřce“ čili IV. bezpečnostním oddělení Policejního ředitelství Praha usídleném v Bartolomějské 4 zůstal pracovat i Josef Vaňásek. Hned po převratu stanul v čele železničního oddělení, kde se zaměřil na šetření rozsáhlých a četných krádeží i podvodů na železnicích po celém území republiky. Železniční policie pak byla v roce 1929 přiřazena pod všeobecnou kriminální ústřednu. V čele IV. bezpečnostního oddělení a všeobecné kriminální ústředny stanul Josef Vaňásek v září 1930 poté, co požádal o uvolnění ze služby další z legendárních kriminalistů staré Prahy – JUDr. Josef Knotek. O rok později byl dosavadní vrchní policejní rada Vaňásek jmenován vládním policejním radou. Právě tehdy se také stal věrným předobrazem pana rady Vacátka ze „Čtyřky“, jak ho známe z povídek Jiřího Marka a ze seriálu Hříšní lidé města pražského.

Na oblast takzvané Velké Prahy bylo vyčleněno 45 detektivů, jejichž pracovní podmínky nebyly zrovna záviděníhodné. U jednoho stolu v kanceláři se tísnilo až šest detektivů, kteří se dělili o jeden telefon. Dobový tisk je nazýval „kavalíry zákona“, neboť jejich platy zdaleka neodpovídaly jejich odpovědnosti a výkonu. Pohybovali se většinou pěšky nebo tramvajemi, o služebních autech se jim mohlo jen zdát. Technické nedostatky však nahrazovali vynikající znalostí svého rajonu a členů galerky. Na sklonku první republiky pak působilo na IV. bezpečnostním oddělení kolem 30 lidí.

Nejzajímavější případy pana rady

Rada Vaňásek byl profesionál každým coulem. Policejní řemeslo mu bylo vším, měl údajně k dispozici služební byt přímo v Bartolomějské ulici, aby mohl v práci i přespat. Na „Čtyřce“ vyšetřoval řadu těch nejzávažnějších zločinů – vraždy, loupeže a drogy, přičemž tehdy šlo především o kokain. Práce pánů ze „Čtyřky“ nebyla nijak lehká. Do jejich výbavy pro práci v terénu patřily pevné polobotky a notýsek, kam si vše znamenali. Protože erár jim neproplácel tramvajové lístky, vlekli delikventy často v želízkách přes celou Prahu. Oficiálně existoval policejní vůz k převozu zatčených či zadržených osob, slangově zvaný anton, ale služební vůz s řidičem měl k dispozici pouze pan rada.

O legendárním panu radovi Vaňáskovi se traduje, že se svým týmem detektivů vyřešil téměř všechny kriminální případy a že jeho tzv. pomníčkem je jen vražda prostitutky Otýlie Vranské. Nalijme si však čistého vína – i tak zkušenému kriminalistovi se někdy nepodařilo shromáždit dostatek důkazů, aby pachateli mohl prokázat vinu.

V červnu 1930 vyšetřoval pan rada dokonce dva surové mordy najednou. První případ, loupežnou vraždu 36letého zlatníka a hodináře Rudolfa Havrdy v obchodě jeho otce na rohu Karlova náměstí a Spálené, v domě čp. 284/1, vyřešil s pomocí svědků brilantně. Po osmi hodinách, které uplynuly od vraždy, zatkli v Plzni detektivové prvního pachatele s důmyslně ukrytými šperky, ruského emigranta Antona Volovíka. Druhého pachatele pak zatkli za sedmadvacet hodin po vraždě, byl jím zahradník Pavel Brůžek.

Kvůli vyšetřování druhého případu musel však pan rada Vaňásek čelit šířivé kritice novinářů, že pachatele nedokázal chytit. Zločin se odehrál v Dušní ulici 112/16. Obětí vraždy byla 66letá manželka starožitníka Hermína Burgerová. Oběť měla ruce svázané za zády, nohy spoutané nad kotníky

a kolem krku jako škrtidlo pevně utažený šátek. Když se na místo dostavil pan rada s týmem detektivů ze „Čtyřky“, musel konstatovat, že nešlo o loupežnou vraždu. Veškeré cennosti včetně šperků a peněz totiž zůstaly na místě.

Podle svědectví služebné mohl být pachatelem tajemný muž, údajně dlužník, kterého viděla vycházet z bytu zavražděné. Pana radu ale zaujalo několik detailů, které ukazovaly na jiný motiv zločinu: zavražděná byla v županu a na stole stály dva hrnečky od kávy. To svědčilo o tom, že vrah nebyl cizí člověk, toho by v županu nepřijímala. Pitva ukázala, že vrah si počínal s mimořádnou brutalitou. Žena měla polámaná žebra a poškozené vnitřní orgány. Nejprve ji někdo škrtil, potom jí svázal ruce za zády ručníkem, nohy omotal provazem a nakonec po ní surově dupal. Vše vypovídalo o nebývalém vzteku, možná pomstě.

Pražský Polední list napsal, že „rozluštění záhady této vraždy je jedním z nejtěžších úkolů, před jaké byla pražská policie postavena“. Detektivové proto znovu a znovu vyslychali obyvatele domu, ale v jejich výpovědích se objevovaly četné rozpory, dokonce narazili přímo na lživá svědectví. Přestože rada Vaňásek byl skálopevně přesvědčen, že vraha musí hledat uvnitř domu, k prokázání viny domovnice a pomocnice v domácnosti u Burgerů Amálie Langové, kterou považoval za hlavní podezřelou, chyběly důkazy a ani výslechy jejího manžela nic nepřinesly. Manželé Langovi byli zatčeni, ale po čtyřech měsících museli být propuštěni. Dokonce podali na stát žalobu, v níž se za neoprávněnou vazbu domáhali peněžní náhrady. Pan rada byl nicméně do konce života přesvědčen, že Langová Hermínu Burgerovou zavraždila, pouze se jí zločin nepodařilo dokázat.

U vyšetřování třetího případu se panu radovi jeho metody – důkladná prohlídka místa činu, pozorovací talent, bystrý úsudek a o praxi opřený odhad lidských pohnutek – osvědčily.

Byla jím trojnásobná loupežná vražda v průchozím domě mezi Karlovou a Řetězovou ulicí, v jehož dvoře byl hostinec. Jeho majitel Hugo Hrubý se stal se svou ženou Annou a matkou Marií obětí vražedného útoku. Syn manželů, ani ne roční Hugo, a další člen rodiny, švagr Jan Větrovský, vyvázli s různě těžkými zraněními. Vše se odehrálo v místnosti nad výčepem, kde celá rodina spala. Předě dveřmi ložnice se našla zakrvácená vražedná zbraň, sekera. Kolem šesté hodiny ráno se na místo činu dostavil Vaňásek spolu s nejbližšími spolupracovníky dr. Horou a dr. Zdeňkem Borkovcem.

První svědectví poskytla kuchařka, žena kurážná a ducha přítomná, která spala v přístěnku a kterou nad ránem probudil dětský pláč. Když otevřela dveře do ložnice, spatřila hrůznou scénu: na lůžku leželi těžce zranění manželé v tratoslišti krve, mezi nimi plakalo dítě. Stará paní ležela již mrtvá u postele a nad ní se skláněl Větrovský. Pana radu z jejího popisu scény zaujal fakt, že Větrovský svíral v ruce vražedný nástroj a byl velmi bledý. Kuchařka, která se v hrůze nejprve schovala do svého pokoje, dále vypověděla, že po nějaké době našli Větrovského ležet v bezvědomí na chodbě s bodnou ranou v hrudi. Vše ukazovalo na to, že do bytu v noci vnikl neznámý pachatel zvenčí, neboť železná roleta na vchodových dveřích restaurace byla zcela vytažená. Také zmizely klíče od domovních dveří. Ztratila se náprsní taška Hrubého, v níž měl ještě večer značnou sumu peněz, protože se ráno chystal zaplatit pivovaru za pivo, řezníkovi za maso a také vyplatit personál. Vkladní knížky a cennosti však zůstaly na svém místě.

Pan rada začal z dílčích svědectví pečlivě skládat mozaiku o dění v osudný večer, který na první pohled probíhal jako obvykle. Vaňáskovi však byla od počátku podezřelá výpověď Větrovského a byl přesvědčen, že klíč k řešení případu má on, přestože utrpěl vážné zranění. Hypotézu pana rady podpořili i znalci z řad lékařů. Potvrdili, že bodnutí podobného rázu,

jaká měl Větrovský, jsou obvyklá u osob, které se pokoušejí o sebevraždu nožem. Důkazy proti povedenému švagrovi se vršily: kuchařka si vzpomněla, že když Větrovského viděla poprvé v ložnici se sekerou v ruce, nebyl oblečený a nadto ani zraněný. Když ho pak našli v bezvědomí na chodbě, měl na sobě navlečené kalhoty. Stopy krve, bezpochyby pocházející od vraha, objevili detektivové na vypínači ve sklepě. Tam také potom našli ukryté ukradené peníze. Vše nasvědčovalo tomu, že pachatel dům i členitý sklep dobře znal, tedy že patřil k domácím lidem.

Pan rada i dr. Hora se proto soustředili na mezery ve výpovědi Větrovského a podrobili ho řadě výslechů. Ten se nakonec po necelých 14 dnech zhroutil a doznal se. Rekonstrukce na místě činu správnost výpovědi Větrovského potvrdila. Pan rada tak mohl případ uzavřít. Soud trojnásobného vraha odsoudil k trestu smrti provazem, nicméně po dvou letech mu byl trest dle tehdejších zvyklostí změněn na doživotí.

Páni v buřinkách a pražská galerka

Pan rada Vaňásek by samozřejmě nemohl mít tak skvělé výsledky bez kvalitních spolupracovníků. Na jednoho z nich, revírního inspektora Jaroslava Kinkora, vzpomínal i Karel Čapek a nazýval ho lordem pražské kriminálky. Kinkor mu také pomáhal při psaní Povídek z jedné a druhé kapsy. Faktem je, že mnozí detektivové měli s galerkou nadstandardní vztahy a například s některými prostitutkami spolupracovali jako s informátorkami. Potomci těchto detektivů si vybavují situace, kdy se jejich otcové či dědové potkali po letech na ulici s bývalou prostitutkou a ta je uctivě zdravila. Nebylo ovšem výjimkou, že bývalý detektiv se už v té době mohl živit jen manuální prací, kdežto někdejší prostitutka seděla třeba jako důležitá osoba na národním výboru.

Tímto sice opouštíme prvorepublikovou Prahu pana rady Vaňáska, nicméně v Bartolomějské zůstaneme. Nyní se přeneseme strojem času do minulosti celkem nedávné a bohužel nikoli slavné, do let před rokem 1989, a v Bartolomějské 7 se setkáme mimo jiné se soudruhem generálem Cardou a jeho „Veksltýmem“.

4. PŘÍBĚH O UMANUTÉM BOLŠEVICKÉM BIJCI PODV RATNÝCH ŽIVLŮ GENERÁLU CARDOVI A JEHO „VEKSLTÝMU“

Zázemí urputného bojovníka se zločinem generála Cardy, zoceleného na Vysoké škole KGB Felixe E. Dzeržinského, bylo v osmdesátých letech v Bartolomějské 7. Předchůdcem nechvalně proslulého náčelníka Správy Sboru národní bezpečnosti hl. m. Prahy a Středočeského kraje generála Bohumila Cardy (1928–?) byl generál Josef Ripl (1924 až 1984). Měli mnoho společného. Oba vyučení soustružníci prošli nesčetnými politickými školeními doma i v Sovětském svazu, aby své vzdělání poté, co dosáhli vysokých funkcí, zakončili formálně na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

Do funkce náčelníka nastoupil generál Carda ke konci roku 1981. Pamětníkům je tento muž znám hlavně ve spojitosti se zásahy příslušníků Pohotovostního pluku v srpnu a říjnu 1988 a během tzv. Palachova týdne v lednu 1989, kdy vydal pokyn vyvážet ve dnech 15., 19. a 21. ledna zadržené demonstranty za Prahu, prý z preventivních důvodů, aby jim byla znemožněna další účast na nepovoleném shromáždění. Jak totiž stálo v analytickém materiálu StB: „Událostmi

v Praze ve dnech 15.–21. ledna 1989 vyvrcholil proces přechodu antisocialistických sil od skrytých forem podvrtného působení k otevřeným konfrontačním akcím, započatým v srpnu 1988.“

Uveďme ilustrativní vzpomínku jednoho z někdejších příslušníků Pohotovostního pluku na tyto události, která se váže k Bartolomějské 7: „I když jsme nešli do akce, museli jsme být připraveni. To nás zavřeli v Bartolomějské na StB do velké zasedačky a čekali jsme, jestli se bude něco dít... Pak nás buď odvolali, nebo se vzaly policejní antony a projeli jsme Prahou. Abychom ukázali sílu.“

Generál Carda a jeho neslavný „Veksltým“

Soudruh generál ale bojoval nejen proti rozvracečům republiky, ale i proti lumpům, kteří se dopouštěli trestných činů proti socialistické hospodářské soustavě. A tak se JUDr. Carda koncem osmdesátých let, kdy se již blížil konec „reálného socialismu“ v Československu a také konec nekonečného přátelství se Sovětským svazem na věčné časy, rozhodl, že vytvoří speciální tým. Měl se skládat z nejlepších pracovníků hospodářské kriminální služby Městské správy VB v Praze a jednotlivých oddělení hospodářské kriminální služby z pražských obvodů, kde byly prodejny Tuzexu a větší koncentrace cizinců. To byly zejména obvody Prahy 1 a Prahy 7. Speciální tým byl nazván „tajným“ krycím jménem Veksltým. A tvářil se vskutku bohulibě. Do vínku dostal potírání veksláků v Praze. Opíral se o tehdejší platný trestní zákon (140/1961 Sb.) a konkrétně o jeden jeho paragraf – § 117 odst. 1 čili trestný čin spekulace. Tým byl oficiálně uveden v činnost u samotného generála Cardy v jeho kanceláři v Bartolomějské 7, a to i za přítomnosti jeho zástupce plukovníka Bečváře i s odpovídajícím politickým komentářem...

§ 117

Spekulace

(1) Kdo si opatří nebo přechovává předměty potřeby ve větším rozsahu nebo předmět větší hodnoty v úmyslu je se ziskem prodat nebo směniti anebo získat jinou výhodu, nebo

kdo takovou činnost zprostředkuje,

bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin výdělečně, nebo
- c) získá-li takovým činem značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 vážnou poruchu v zásobování, nebo
- b) spáchá-li takový čin za branné pohotovosti státu.

obohacení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo nápravným opatřením nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch,
- b) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo
- c) naruší-li takovým činem podstatně plnění úkolů státní, družstevní nebo jiné socialistické organizace.

§ 121

Poškození spotřebitele

(1) Pracovník státní, družstevní nebo jiné socialistické organizace, který sobě nebo jinému opatří prospěch většího rozsahu tím, že poškozují spotřebitele na jakosti, množství nebo ceně zboží nebo služeb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo nápravným opatřením nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) zorganizuje-li čin uvedený v odstavci 1, nebo
- b) získá-li takovým činem značný prospěch.

Paragraf 117 ve Sbírce zákonů č. 140/1961, hlava druhá, trestné činy hospodářské, oddíl první

Samotné kriminalisty z hospodářské kriminálky ale překvapilo, že do tohoto specializovaného týmu bylo zařazeno i několik příslušníků StB. A důvod? Ten byl prostý. Při potírání zločinného skupování valut a prodeje tuzexových poukázek se také prováděly tzv. perlustrace osob, což v tomto případě znamenalo aktivní sledování zejména západoevropských turistů na území Prahy.

Tehdejší vedoucí týmu František Trojan měl tedy starosti až nad hlavu. Naprostě většině pracovníků kriminálky bylo totiž spojování jejich práce s činností StB proti srsti. Činnost týmu, který dostal dočasné zázemí v prostorách místního oddělení VB v Benediktské 1, však nebyla nijak oslnivá a předvádění veksláčků na služebny a zabavování valut nepřinášelo nijak významné úspěchy. Tak se generál Carda rozhodl morálku týmu pozvednout mimořádnými odměnami. Jak nám vyprávěl jeden z pamětníků této šarády, tak asi 15 členů týmu muselo nastoupit do předpokoje generála Cardy a tam jim byly slavnostně předávány odměny. Příslušníci StB dostali

dekrety na nové byty, několik kriminalistů obdrželo finanční odměny v řádu stovek Kčs, pár dalších písemnou pochvalu, ale několik jich mělo i smůlu. Generál Carda je totiž poslal nejprve k holiči... Ale to se již nezadržitelně blížily listopadové události roku 1989...

B jako... nikoli Bartolomějská, ale Benediktská

Budova čp. 692/I na adrese Benediktská 1, kde v přízemí najdeme i dnes místní oddělení policie, byla v padesátých a šedesátých letech sídlem pověstné Hlavní správy tiskového dohledu (HSTD) čili cenzury, a adresa „Benediktská“ se tak stala pojmem. Úkolem HSTD byl dohled nad obsahem denního tisku a krajských novin, filmového týdeníku, vysílání rozhlasu a zpráv ČTK. V praxi škrtali cenzoři vše, co se jim zdálo podezřelé, nebo čemu nerozuměli. HSTD vyřazovala i politicky nežádoucí knihy z knihoven a exponáty z muzeí. Od roku 1958 zařadili do své činnosti i cenzuru poštovních zásilek s tiskovinami, filmy, gramofonovými deskami a magnetofonovými páskami z tzv. kapitalistických zemí. Moc cenzorů, takzvaných plnomocníků, ve vydavatelské oblasti byla absolutní. Bez jejich povolovacího razítka se nesmělo začít se sazbou, tiskem, rozšiřováním, provozováním, výrobou filmů či jejich promítáním. Kritika veřejnosti 13. června 1968 cenzuru sice načas zastavila, ale už od září 1968 dohled nad médií zajistil nový zákon vznikem Federálního úřadu pro tisk a informace, lidově zvaného „Útisk“. Staronová instituce měla sídlo stále zde až do svého definitivního zrušení po listopadu 1989. Od 4. srpna 1965 tu připravovala své příslušníky pro rozvědnou činnost v zahraničí i Jazyková škola I. správy ministerstva vnitra čili rozvědky, v letech 1974–1988 zde úřadovali i příslušníci XI. správy SNB neboli ekonomické kontrarozvědky StB.

A co kauzy spojené s Bartolomějskou 13?

A zbývá nám ještě jedna pozoruhodná budova v Bartolomějské ulici, k níž se váže zajímavá novodobá historie z dob „divokého“ kapitalismu, a to barokní, dnes značně omšelý a neudržovaný dům čp. 309/I se vstupy z ulic Bartolomějská 13 a Průchodní 2. Starobylý i památný dům U Starých Šedivých nebo zvaný U Kasírů, což je možná příznačnější pojmenování vzhledem k lotrovinám, které se tu odehrávaly. A tak JUDr. Jan Podlipný, který tu má pamětní desku, se asi musel v hrobě otáčet, když byl tomu nucen přihlížet. Ale k těm, které souvisely s kauzou podvodů v TV Bingo či kauzou padělaných směnek IPB, se ještě vrátíme.

Na následujících stránkách si připomeňme alespoň tři velké případy, jimiž tehdy v polovině sedmdesátých a osmdesátých letech žila celá Praha a které vyšetřovali následovníci pana rady Vaňáska, dnes už legendy naší novodobé kriminalistiky – Jaroslav Zahrádka a Jiří Markovič.

5. INFEKCE ZLEM A HLASY ZE ZÁHROBÍ. PŘÍPAD HEPNAROVÁ

Tři letopočty shrnující jeden život: 1951–1973–1975. Život mladé ženy, Olgy Hepnarové, masové vražedkyně. Osamělé. Nepochopené. Prügelknabe. Cítila nenávist vůči celé společnosti a její neschopnost žít mezi lidmi vyvrcholila tragédií. Ve dvaadvaceti letech vypadala jako dívka, která snad ani není schopná takový hrůzný čin spáchat. Žádnou vinu ale necítila. Dokonce na otázku, zda něčeho lituje, odpovídala, že pokud ano, tedy že obětí nebylo víc. Nakonec bylo mrtvých osm. A ničila životy a zabíjela i po své smrti...

Vícečetné vraždy je možné rozdělit na vraždy sériové a vraždy masové. I když se oba typy vražd i pachatelů od sebe liší, mají také hodně společného. Sériové vraždy se odehrávají na různých místech a v nestejném čase. Jejich pachatelé nechtějí být odhaleni, mají rádi sami sebe a nemají sklon si ubližovat. Masové vraždy se oproti tomu odehrávají ve stejném čase a na jednom místě. Masový vrah se po činu neschovává, neutíká a často svůj čin nepřezíje, protože spáchá sebevraždu nebo „sebevraždu policistou“, to byl i případ Olgy Hepnarové.

Případ masové vraždy spáchané Olgou Hepnarovou v roce 1973 je zajímavý z několika důvodů. Jednalo se o první masovou vraždu, kdy někdo k jejímu spáchání použil automobil. Životní dráha Olgy Hepnarové a její chování před hrůzným činem se v mnoha detailech shoduje s životní dráhou i chováním norského masového vraha Anderse Breivika. A má to ještě další souvislost – hlas Olgy Hepnarové ze záhrobní prý nabádal „lesního vraha“ Viktora Kalivodu, aby pokračoval v jejích činech, a tak ho donutil ke spáchání tří vražd.

Děsivě strohé policejní hlášení o činu

Dne 10. 7. 1973 v 13,45 hod. došlo na tř. Obránců míru (nyní ulici Milady Horákové na Praze 7) k velké dopravní nehodě, při které bylo usmrceno a zraněno více osob. Nákladní automobil Praga RN řídila 22letá řidička Pražských komunikací Olga Hepnarová. Když přijížděla ke křižovatce s Veverkovou ulicí, vjela před domem č. 9 na chodník, po kterém ujela přes 30 metrů, než vozidlo zastavilo. V tomto místě byla stanice elektrické dráhy, kde v tu dobu bylo asi 25 osob čekajících na tramvaj, nebo místem procházejících. Hepnarová vozem zachytila 20 osob, tři z nich byly na místě usmrceny a 17 osob zraněno. Ze zraněných osob ještě týž den tři osoby zemřely, další dvě osoby zemřely později.

Řidička vozidla zůstala po zastavení sedět ve vozidle až do svého zadržení příslušníky VB. Nejevila známky požití alkoholu, rovněž provedená dechová zkouška byla negativní. Hepnarová neuplatňovala žádnou technickou závadu na vozidle. Od začátku prohlašovala, že nejde o dopravní nehodu, ale že s vozidlem vjela úmyslně na chodník a pokračovala v jízdě, aby zachytila, a tak usmrtila a zranila co nejvíce lidí, protože se chtěla pomstít společnosti, včetně rodičů, neboť všichni se prý k ní chovají nepřátelsky.

K prvnímu výslechu odvedli policisté Olgu Hepnarovou krátce po činu na nedaleké místní oddělení Veřejné bezpečnosti v ulici Františka Křížka 24, kde zopakovala to, co už řekla policistovi na místě činu: „Udělala jsem to schválně.“ Poté si případ převzalo „město“, tedy kriminalisté z odboru vyšetřování Městské správy VB se sídlem v Konviktské ulici 14. Celé vyšetřování zaštiťoval svou autoritou major Jaroslav Zahrádka a k prvnímu oficiálnímu výslechu byl přizván i psychiatri. V pozdních večerních hodinách byla obviněná odvezena do ruzyňské věznice.

Problémy v rodině, konflikty ve škole, neshody v práci

Olga Hepnarová se narodila do rodiny bankovního úředníka a zubní lékařky, měla starší sestru. Odmítala z různých příčin chodit do školy, po neúspěšném pokusu o sebevraždu byla ve 13 letech na radu lékařů umístěna v dětské psychiatrické léčebně v Opařanech. Vyučila se knihařkou, v oboru pracovala krátce. Po složení řidičských zkoušek pracovala jako řidička z povolání u pošty, jezdila potom se samosběrným i s kropicím vozem. Do zaměstnání přestala chodit týden před spácháním masové vraždy.

Sklony k násilí a agresivní sebeobraně projevovala Olga Hepnarová od mládí, nenáviděla rodiče, prarodiče i sestru. Ve svých dvaceti letech začala žít představami a touhou

způsobit co nejhorší čin, který by ublížil lidem. Ve fantazii se zabývala vykojením vlaku, postřelením rodinných příslušníků, střelbou ze střechy budovy na Václavském náměstí. Chtěla si opatřit zbraň a výbušniny, přihlásila se do střeleckého kroužku Svazarmu.

Nenávist Hepnarové k lidem měla své kořeny v povahové i sexuální odlišnosti, neschopnosti navázat s kýmkoli citový kontakt. Trpěla pocitem osamocení a nespokojenosti. Svě vlastní nepřátelské tendence připisovala jiným, byla nekritická a neobjektivní.

K nápadu použít k vraždě automobil ji přivedla poznámka jedné členky Místního národního výboru. Hepnarová byla předvolána před komisi MNV z důvodu nedoplatků za provoz chaty v Olešku, svého dočasného bydliště. Před členy komise veřejně přiznala, že nenávidí lidi a chce se jim pomstít. Na její „čestné varování“ reagovala jedna ze členek komise v tom smyslu, že by neměla pracovat jako řidička, když má takové názory, protože by mohla s pomocí auta něco provést.

Oficiálně stále bydlela Hepnarová u rodičů v Konviktské ulici 7 na Starém Městě. Velký dům na protější straně ulice paradoxně patřil Veřejné bezpečnosti, mj. tu sídlila i městská vyšetřovačka. „Koukali jsme si s Olinkou do oken!“ glosoval později s ironickou nadsázkou major Jaroslav Zahrádka, eso mordpartty, který vedl vyšetřování činu. Ten byl také autorem Návrhu na konečné opatření v kauze Hepnarová z 10. prosince 1973.

V době před činem Hepnarová uváděla přechodné bydliště ve svobodárně podniku Pražské komunikace na Praze 10 v ulici Počernická (Plaňanská) 524/64. Bydlela zde od ledna 1973. Malešický penzion, jenž byl v provozu od roku 1971 a jemuž se přezdívalo Babylon, má celkem deset pater, přízemí a první patro je vyhrazené pro občanskou vybavenost.

Před útokem se odjela rozloučit s chatou v Olešku, kterou mezitím prodala, ze svého auta odmontovala SPZ a nechala